

Urad vlade za komuniciranje

predlagam.vladi@gov.si

Številka: 010-4/2010/112
Datum: 18. 4. 2011

Zadeva: Vprašanja glede poslanskih mandatov - odgovor
Zveza: Vaš dopis številka 092-112/2011/1, z dne 15. 4. 2011

Spoštovani,

V zvezi s predlogom št. 1598 za spremembo zakonodaje, ki se nanaša na urejanje pravic poslancev. Ministrstvo za javno upravo v zvezi s tem posreduje naslednji odgovor:

Mandat je časovno obdobje, v katerem lahko posameznik, ki je izvoljen oziroma imenovan na posamezno funkcijo, svojo funkcijo tudi izvršuje. Že Ustava Republike Slovenije določa, da se določene funkcije lahko opravljajo časovno omejeno obdobje.

Državni zbor je organ zakonodajne državne oblasti, zato je predstavniško telo državljanek in državljanov Republike Slovenije. Državljanek Republike Slovenije imamo aktivno in pasivno volilno pravico za volitve poslancev. Državljanek oblikujemo predstavniško telo tako, da na demokratičnih volitvah volimo svoje predstavnike v Državni zbor v skladu s splošno volilno pravico vseh državljanek in državljanov.

Tako je za poslance Državnega zbora v prvem odstavku 81. člena Ustave RS določeno, da je njihova mandatna doba 4 leta in se lahko podaljša oziroma skrajša le v izjemnih okoliščinah. Edini in izključni primer izrednega podaljšanja mandatne dobe Državnega zbora in s tem seveda tudi poslancev je določen v drugem odstavku 81. člena. Ta določa, da če bi se mandatna doba državnega zbora iztekla med vojno ali v času trajanja izrednega stanja, preneha njegov mandat šest mesecev po prenehanju vojne ali izrednega stanja, lahko pa tudi prej, če sam tako sklene. Lahko pa Državni zbor odloči, da mu preneha mandat prej kot v šestih mesecih po prenehanju vojne ali izrednega stanja. To je tudi edini primer, ko Državni zbor sam (neposredno) odloča o prenehanju svojega (sicer podaljšanega) mandata.

Poslanci so sicer voljeni na neposrednih volitvah in so lahko voljeni na to funkcijo večkrat.

Vloga poslanca je reprezentativna – Državni zbor predstavlja in uveljavlja voljo ljudstva. V demokratični državi v okviru predstavniške demokracije izvoljeni nosilci funkcij v državnih organih sprejemajo odločitve v imenu ljudstva. Posameznik ima pravico, da sodeluje pri oblikovanju teh državnih organov tako, da v vnaprej predpisani obliki in na predpisan način

izraža svojo voljo o tem, kdo naj ga zastopa in v njegovem imenu sprejema temeljne družbene odločitve. Pravico osebe, da lahko voli člane predstavniškega telesa, označujemo kot aktivno volilno pravico. Njen neposreden izraz je tudi pravica predlagati kandidate za nosilce takšnih funkcij. Posameznik ima tudi pravico, da se pod enakimi pogoji z drugimi poteguje za to, da je izvoljen za člana takšnega državnega organa - ima torej pasivno volilno pravico oziroma pravico kandidirati na volitvah. Poseganje v to pravico, kot jo predlaga državljan v svoji pobudi, bi lahko bilo torej protiustavno in nedemokratično. Poleg tega pa je za vsak poseg v ustavno besedilo potrebno zagotoviti drugačno večino kot za sprejem ali spremembo posameznega zakona.

Skladno z Zakonom o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06 – UPB1, v nadaljnjem besedilu ZVDZ) lahko kandidate za poslance, če zberejo določeno število podpisov, predlagajo sami volivci, lahko pa jih predlagajo politične stranke (kar je v praksi pogostejše). Predlagatelj spremembe se bo gotovo strinjal, da možnosti kandidata, da ga predlagajo sami volivci, ne bi bilo ustrezno omejevat, še posebej ne z vidika njegovega argumenta, da bi tako »pomladili strukturo poslancev«. Po sedaj veljavnem volilnem sistemu imajo politične stranke relativno velik vpliv na to, kateri kandidat in kje bo kandidiral in s tem na to, komu bo pripadel mandat. Ministrstvo za javno upravo, ki je pristojno za pripravo sprememb in za tolmačenje ZVDZ, je z namenom zagotoviti volivcem odločilen vpliv na dodelitev mandatov kandidatom (kar zahteva tudi Ustava RS), pripravilo novelo ZVDZ, ki uvaja absolutni preferenčni glas. To pomeni, da bo volivec z liste kandidatov v volilni enoti (običajno izmed enajstih kandidatov) moral izbrati konkretnega kandidata, ki mu bo oddal svoj glas. Volivci bodo tako lahko povsem spremenili vrstni red, ki ga je za listo določila politična stranka, in s tem tudi dodelitev mandatov kandidatom na listi. Politični stranki tako tudi ne bo v interesu na listo kandidatov uvrščati kandidatov, ki jim ljudje ne bodo hoteli oddati svojega preferenčnega glasu. S tem se bo povečal vpliv volivcev na to, kdo bo izvoljen za poslanca, in volivci bodo morebitno slabo delo poslancev nedvomno sankcionirali tako, da jih naslednjič ne bodo več izvolili. Nenazadnje je volja volivcev tista, ki bo odločila, kateri politični stranki ali kandidatu bo poklonila svoj glas ter tako prispevala k splošni podobi Slovenije.

Veljavna ureditev pravic poslancev in tudi ostalih funkcionarjev med izvrševanjem funkcije in po prenehanju mandata temelji na različnih zakonih. Ker so bile systemske rešitve sprejete v različnih časovnih obdobjih, se med seboj razlikujejo, zaradi česar so tudi funkcionarji med trajanjem in po prenehanju mandata lahko v različnem položaju, kar je sicer upoštevaje posebnosti določene funkcije glede določenih pravic sicer sprejemljivo. Vlada soglaša, da bi bilo pravice funkcionarjev med trajanjem mandata in po prenehanju njihovega mandata smiselno celovito urediti.

S spoštovanjem,

Irma Pavlinič Krebs
MINISTRICA